

Fiskeläget som förvandlades till semesterby

• Fiskaren Valter Nilsson är en av de centrala figurerna i det uttöende fiskeläget Gnisvärd, som GA berättar om i ett reportage på sidan 4. Turist ersätter fisken för Valter Nilsson. Bilden är hämtad från Gnisvärdsstranden.

Det låter lustigt men är sant:

Fiskaren satsar på turisterna

Valter Nilsson är 64 år och en av de sista Gnisvärdsborna. Han har fiskarens sinne för realiteter och har ingenting emot att turisterna ersätter fiskarna i byn. Förresten tänker Valter flytta till fastlandet så småningom...

★ Förvandlingen

Gnisvärd är fiskeläget som förvandlades till semesterby.

Här några jämförelser:

750 personer bodde i Tofta socken för 50 år sedan. Nu finns där hälften så många. I socknens fiskeläge Gnisvärd fanns för 50 år sedan 40–50 fiskare. Idag finns det 9, varav ingen är yrkesfiskare. För inte så länge sedan var Gnisvärd Gotlands näst största fiskeläge.

Sju av bostäderna intill fiskeläget har fast befolkning, i övrigt har husen byggts om till sommarstugor för visbybor och fastlänningar. Nere vid hamnen finns bara en fast bebyggare, hammmästaren Helmer Ekelund. Han jobbar på hamnfabriken. Byns kafé har stängts för alltid i höst. Det förvandlas nu till sommarstuga.

Fiskebodarna längs den lilla bygatan är alltjämt redskapsbodar. Bestämmelserna säger att de inte får göras om till sommarstugor. Men bodarna är stängda mest och det kan inte hjälpas att det åtminstone så här års ser lite ödsligt ut.

★ Sjörovarnas död

Kan ni säga varifrån namnet Gnisvärd kommer? Sagan berättar i korta drag så här:

I den grå forntiden bodde på Gotland en hövding som hette Hangvar, en ättling till Tjelvar. På hans tid härjade ett tyskt sjörovarband våldeliga längs den gotländska kusten. På Karlsöarna hade de sitt tillhåll. Hangvar, som själv var en styv sjöfarare, beslöt slutligen att med sina skepp gå emot rövarena. Efter en hård drabbning segrade Hangvar och sjörovarna ned-

gjordes till sista man. Efter slutat värv steg hövdingen och hans män iland på kusten och i den fina strandsanden gned hjältarna sina blodiga svärd och slipade dem åter blanka. Sedan dess fick den platsen där de stigit iland namnet Gnidsvärd (Gnisvärd).

★ Den lilla stugan

Nu åter till verkligheten, som

stundom var hård. Fiskeläget hade stränga lagar. Det hårdaste straffet var att bli förvisad från byn. Och det kunde räcka med att man stal ett rep... Der som inte varje söndag besökte bykapellet fick böta.

Inom varje kommun utsågs förr ett par man som sändes till Karlskrona på båtsmansutbild-

ning. Det kunde hända att de kom tillbaka som korpraler. Charlotta Felting var dotter till en båtsman. Hon deltog i fisket långt upp i åren. Idag är hennes gamla stuga, "Lottes stuga" samlingslokal för alla fiskarna. Där har de sina årsmöten. Och det är betecknande: stugan är mycket liten.

★ Trumman kallar

Gnisvärd är det enda ställe på Gotland där man kallar till gudstjänst med trumma. Det sker varje midsommardag, då biskopen står i dörren och predikar inför ofta upp till 400–500 åhörare inne i och utanför kapellet.

Nu kommer Valter Nilsson åter in i bilden. Kapellet är för honom ett kärt intresse. Det var drottning Kristina som såg till att det blev byggt. Hon bestämde nämligen att de fiskelägen som låg längre än en halvmil

från sockenkyrkan skulle bygga egna kapell.

Under åren har Valter jobbat hårt för kapellets förskönande. Många saker har han tiggat ihop, mycket har skänkts av besökare som fäst sig vid den lilla fiskebyn. Biskopen är mycket intresserad av det lilla kapellet, som han vill skall få behålla sin enkla stil.

Härom dagen rullade Valter ihop mattorna i kapellet för vintern. Och stearinljusen tog han hem för att inte råttorna skulle kalasa på dem. Om det kära kapellet skulle Valter kunna berättat hur mycket som helst. Om fyrlyktorna i taket, kollektbössen, som man var tvungen att sätta lås på, sittplatserna, som biskopen vill ha hårda och enkla för att besökarna inte skall sitta och sova, orgeln som redaktör Gösta Storm skänkte en gång och korset som skänkts av en

Och om prinsar på besök. Porten till kapellet har gästnat i höstrusket. Valter får slå länge innan han får igen den.

★ Turiststugan

Svanar guppar utanför hamnen. Valter tittar stolt och faderligt på dem. Sen går han längs den tysta bygatan. Kanske tänker han på de dagar då fiskeläget sprudlade av liv. Han säger:

— Med den här hamnen går det inte att vara fiskare nu för tiden. Den är för grund för trålare och våra småbåtar förslår inget. Det är som att jobba med oxar när andra har bilar. Och så flyttar ju alla unga bort också. De första tog ingenjören med sig som byggde hamnen för 30 år sedan.

Och fiskaren Valter Nilsson går hemåt. För att snickra på sin stuga.